

Cena energetske krize

Energetska kriza izazvana ratom u Ukrajini i dalje se nadvija nad evropskim ekonomijama, preduzećima i potrošačima. Visoke evropske cene energije podstakle su godišnju stopu inflacije u eurozoni od 8,5%. Da li su se mere EU za rešavanje energetske krize pokazale efikasnim?

Sedam zemalja EU protivi se reviziji tržišta električne energije, pozivaju na "ciljane" mere

EU se okreće dugoročnim rešenjima za energetske krize

Sporazum o klimatskoj diplomatiji EU na čekanju - nuklearni spor se produbljuje

EU priprema kolektivni izlazak iz Ugovora o energetske povelji

SADRŽAJ

Sedam zemalja EU protivi se reviziji tržišta električne energije, pozivaju na "ciljane" mere	OVDE
Odgovor ACER-a i CEER-a na javne konsultacije o dizajnu tržišta električne energije u EU	OVDE
EU se okreće dugoročnim rešenjima za energetska krizu	OVDE
Kako se domaćinstva i preduzeća u EU nose sa energetska krizom?	OVDE
Evropska potrošnja na ublažavanje energetska krize blizu 800 mlrd evra	OVDE
EU priprema kolektivni izlazak iz Ugovora o energetska povelji	OVDE
Švajcarska ne namerava da napusti ECT	OVDE
IEA očekuje rast potražnje za električnom energijom	OVDE
ACER dobio sporove sa austrijskim operatorom prenosnog sistema	OVDE
Komisija uputila Hrvatsku, Mađarsku i Portugal Sudu pravde	OVDE
Komisija utvrdila pravila za vodonik iz obnovljivih izvora	OVDE
Aktiviran EU Mehanizam korekcije tržišta prirodnog gasa	OVDE
Evropski gasni fjučersi ukazuju na to da bi energetska kriza mogla potrajati	OVDE
Sporazum o klimatskoj diplomatiji EU na čekanju - nuklearni spor se produbljuje.....	OVDE
Energetska kompanije da plate 2 milijarde funti na ime kompenzacije za naduvane račune	OVDE
Nemačko ministarstvo želi da izbriše sertifikate o CO2 s izlaza uglja	OVDE
Spektakularan pad udela OIE u EU sektoru transporta	OVDE
EU odobrila zabranu prodaje automobila na benzin i dizel do 2035.	OVDE
Kliring cene električne energije u JIE; Nedelja 6-12 februar 2023.	OVDE

Sedam zemalja EU protivi se reviziji tržišta električne energije, pozivaju na "ciljane" mere

BRISEL - Sedam zemalja Evropske unije upozorilo je izvršnu vlast bloka da ne predlaže veliku reviziju tržišta električne energije kada objavi svoj plan reformi sledećeg meseca.

U proteklih mesec dana, Evropska komisija je obavila javne konsultacije o planiranoj reformi tržišta električne energije koja ima za cilj da cene struje u bloku budu manje povezane s cenom fosilnih goriva, a posebno prirodnog gasa. Očekuje se da će svoj predlog predstaviti u martu.

Reforma je ocenjena neophodnom nakon odluke Moskve da u velikoj meri zaustavi isporuku gasa u EU u znak odmazde za sankcije, što je dovelo do skoka cena zbog čega su evropski potrošači i preduzeća bili pod teškim ekonomskim pritiskom, prenosi 14. februara *Euronews*.

To je zato što cenu električne energije u EU trenutno određuje najskuplji izvor energije koji se koristi za njenu proizvodnju, obično fosilna goriva i posebno gas.

U pismu objavljenom 13. februara, nakon završetka javnih konsultacija, Danska, Estonija, Finska, Nemačka, Litvanija, Luksemburg i Holandija navele su da "svaka reforma koja ide dalje od ciljanih prilagođavanja postojećeg okvira treba biti podržana putem dubinske procene uticaja i ne bi trebalo da se usvaja u kriznom režimu."

"Ključno je da pokušaji rešavanja izazova pristupačnih cena električne energije i sigurnosti snabdevanja ne ugroze napore dekarbonizacije i dobro funkcionisanje tržišta električne energije", napisali su.

Podržali su stvaranje više interkonekcija, boljeg skladišnog kapaciteta i olakšavanje potrošačima da biraju između dinamičkih ugovora i ugovora s fiksnom cenom.

Sedam zemalja navelo je da se protive planovima da se produže privremeni porez na neočekivane prihode na ne-gasne generatore, navodeći da bi one "mogle ugroziti poverenje investitora u potrebne investicije" kao podstrek prelasku na obnovljive izvore za koji se procenjuje da zahteva 487 milijardi evra godišnje između 2021. i 2030.

Umesto toga, rekli su da takve mere "moraju biti dobrovoljne" i da se "ne smeju uvoditi retroaktivno".

Ove pozicije su u oštroj suprotnosti s drugim zemljama, uključujući Francusku i Španiju — čija se proizvodnja električne energije u velikoj meri pokreće nuklearnim, odnosno obnovljivim izvorima energije.

Španija se, na primer, zalagala za "fundamentalnu reformu tržišta električne energije u EU" u ne-papiru objavljenom krajem februara u koji je video *Euronews*.

Oni žele da tržište električne energije pređe sa "samo energije na tržište energije i kapaciteta zasnovano na dugoročnim ugovorima kako bi se osigurala cena u skladu s prosečnim troškovima, sigurnost snabdevanja i podsticaji za obnovljive izvore energije, skladištenje i upravljanje potražnjom".

„Iskustvo iz 2022. godine pokazuje da sadašnji dizajn tržišta električne energije postaje vrlo nefunkcionalan s visokim cenama prirodnog gasa".

„U stvari, trenutno tržište električne energije u EU nije pogodno za visoke cene i nestabilne epizode na tržištima roba koje rezultiraju skupim i neodrživim programima pomoći koji bi sadržavali račune za energiju za potrošače ili implementaciju privremenih mehanizama jednako uspešnih poput 'Iberijskog rešenja' u Španiji", dodaje se

Odgovor ACER-a i CEER-a na javne konsultacije o dizajnu tržišta električne energije u EU

LJUBLJANA, BRISEL - EU Agencija za saradnju evropskih nacionalnih energetske regulatora (ACER) i Savet evropskih energetske regulatora (CEER) u svom zajedničkom odgovoru na raspravu o reformi dizajna tržišta električne energije u EU, koju je sprovela Evropska komisija ukazuju posebno na:

1. Ugovore o razlici i obaveze dobavljača da potrošačima u kategoriji domaćinstva ponude ugovore sa fiksnom cenom.
2. Adekvatnost minimalnih međuzonalnih zahteva za električnom energijom;
3. Važnost integrisanog unutardnevnog i balansirajućeg tržišta;
4. Kontinuirani rast kašnjenja implementacije u ključnim integracionim projektima;
5. Mehanizam prilagođavanja za smanjenje maksimalnih klirinških i aukcijskih cena; i
6. Pravni okvir za vetroelektrane na moru

Dodatno, ova dva tela navode da Aneks naglašava nekoliko važnih aspekata okvira za dizajn tržišta električne energije koje Komisija nije razmatrala u svojim konsultacijama, ali po mišljenju ACER-a i CEER-a imaju značajan uticaj na funkcionisanje tržišta električne energije.

EU se okreće dugoročnim rešenjima za energetske krizu

BRISEL - Nakon turbulentne godine obeležene smanjenim zalihama gasa i rastućim računima za energiju 2022., Evropa sada gleda dalje od hitnih mera kako bi istražila dugoročna rešenja energetske krize i postavila temelje za zelenu tranziciju, piše 17. februara **Euractiv**.

U prošloj godini prestonice EU su se borile da zalepe pukotine energetske krize, koristeći vladine čekovne knjižice za zaštitu najugroženijih domaćinstava i podršku industriji.

Sada EU želi da popuni te pukotine dugotrajnim merama koje bi trebalo da utru put ka budućnosti obnovljive energije i zaštititi potrošače od prevelikih računa.

"Mi smo u posebnoj situaciji u kojoj moramo videti kako od ovakvih kriznih mera možemo preći na one strukturalnije", rekao je Ero Ailio, savetnik u odeljenju za energetiku Evropske komisije.

Finaliziranje evropskog klimatskog zakonodavstva

Čak i pre energetske krize, EU je radila na istorijskom paketu zakona za smanjenje emisija za 55% pre kraja decenije, smanjenje potražnje za energijom i postepeno ukidanje fosilnih goriva.

Krajem 2022. dogovorena je većina zakona u vezi s emisijama, a donesene odluke pokazuju da je EU „još uvek na pravom putu“ da postigne svoje klimatske ciljeve, kaže Andreas Graf, viši stručni saradnik u think-tanku Agora Energiewende.

Ove godine bi trebalo da se finaliziraju zakoni za jačanje obnovljive energije i energetske efikasnosti. Takođe će se nastojati zaokružiti zakonodavstvo o poboljšanju energetske performansi zgrada i gasa za dekarbonizaciju.

Zajedno, ovo bi trebalo pomoći Evropi da zameni skupi prirodni gas obnovljivim izvorima i smanji ukupnu potrošnju energije.

Bugarski poslanik: TE na ugalj u rezerve

Uz smanjenje potrošnje gasa, EU će morati postepeno da izbací ugalj kako bi ispunila svoje ciljeve smanjenja emisija.

Međutim, u svjetlu stalne volatilnosti cena energije i verovatnoće daljnjih izazova koje predstavlja Rusija, Evropa bi trebalo da preispita način na koji postepeno isključuje ugalj, rekao je Radan Kanev, bugarski poslanik koji sedi u odboru Evropskog parlamenta za životnu sredinu.

„Trebalo bi da predvidimo deceniju previranja na energetske tržištima, što znači da gas nije radno rešenje za nivoe proizvodnje uglja koje imamo ovde“, rekao je Kanev.

Bugarski zakonodavac pozvao je EU da premesti elektrane na ugalj u rezerve umesto da ih u potpunosti zatvori, nazivajući fosilno gorivo "neophodnim elementom energetske sigurnosti".

Ali Graf je odbacio ocenu da je ugalj pomogao 2022. godine, ukazujući na izveštaj think-tanka Ember koji je pokazao da je pokrio samo jednu šestinu jaza u snabdevanju električnom energijom prošle godine.

Ember predviđa da će se uloga fosilnih goriva u proizvodnji električne energije dramatično smanjiti 2023. godine kako se više obnovljivih izvora energije uvede i proizvodnja nuklearne i hidroenergije se vrati u normalu.

Reforma tržišta električne energije

Porast obnovljive energije trebalo bi da bude podržan reformom tržišta električne energije u EU, koja se očekuje na proleće.

Ažuriranje evropskog tržišta električne energije uvek će biti potrebno kako bi se omogućilo više obnovljivih izvora energije, rekao je Graf na događaju.

„Ono što je uvek bilo jasno je da ćemo morati dugoročno preispitati dizajn tržišta zbog naše odluke da pređemo na tržište na kojem će više

dominirati niskobudžetni generatori – posebno vetro i solarna energija“, objasnio je.

Ali radeći to, Evropa mora paziti da ne uzdrma čamac kada je u pitanju poverenje investitora u obnovljive izvore energije.

Protiv trajne primene vanrednih mera

Otvaranje tržišta električne energije je kao otvaranje Pandorine kutije, rekla je Vanda Buk iz Poljske asocijacije za električnu energiju (PKEE). Govoreći na događaju, ona je upozorila na trajnu primenu vanrednih mera uvedenih 2022. godine, poput ograničenja prihoda za jeftinu proizvodnju električne energije.

“Održimo ih na snazi samo u određenom vremenskom periodu kako bi se rešili kratkoročne krize“, rekla je.

Svaka zemlja EU je bila ostavljena da odluči koliko će nisko postaviti gornju granicu prihoda, ali je bilo kritika na račun primene zakona u Poljskoj, uključujući tužbu kompanije EDPR za obnovljive izvore energije.

Prema rečima Ailia, Komisija će u svom predlogu, za koji se očekuje da će biti predstavljen 14. marta, dati prednost umerenom pristupu u odnosu na radikalni.

Ako je 2022. bila godina hitnih mera za rešavanje energetske krize, onda će 2023. označiti početak rešavanja korenskog problema i osiguravanja da se slična kriza više nikada ne ponovi. Da li će to uspeti ili ne, tek će se videti.

Kako se domaćinstva i preduzeća u EU nose sa energetsom krizom?

BRISEL - Energetska kriza izazvana ratom u Ukrajini i dalje se nadvija nad evropskim ekonomijama, preduzećima i potrošačima. Visoke evropske cene energije podstakle su godišnju stopu inflacije u eurozoni od 8,5%, komentariše **Euronews**.

Da li su se mere EU za rešavanje energetske krize pokazale efikasnim?

Nestalnost globalnog tržišta energije i rastuće cene podstakle su Evropsku komisiju da uvede mere koje imaju za cilj ublažavanje tereta za domaćinstva i kompanije u EU koji se bore da spoje kraj s krajem.

Kako bi podržala ekonomiju EU nakon izbijanja ukrajinske ratne krize, Evropska komisija je usvojila Privremeni krizni okvir državne pomoći u martu 2022.

Omogućava državama članicama da dodele ograničene količine pomoći kompanijama pogođenim ratom ili sankcijama, nude podršku za likvidnost preduzećima i kompenzuju visoke cene energije koje pogađaju kompanije.

Italiji je, na primer, Brisel odobrio državnu pomoć vrednu više od 50 milijardi evra, uključujući poreske kredite.

"S obzirom na račun za energiju, svaka kompanija bi mogla 30% ovog iznosa koristiti kao kredit za nadoknadu poreza vladi u narednim mesecima", rekao je za **Euronews** Masimo Panađija, generalni direktor velikog lokalnog proizvođača sira, Gruppo Francia

"Ovaj mehanizam, nažalost, nije dobro funkcionisao na kratkoročnom novčanom toku," kaže Panađija.

Procena i ponovno promišljanje evropskog energetskeg sistema

Rat u Ukrajini je naglasio potrebu preispitivanja snabdevanja energijom, potrošnje i proizvodnje energije.

"Poslednjih meseci cene energije su naglo opadale širom Evrope. Tako da će porodice u narednim sedmicama i mesecima videti niže račune za energiju. Ali ti računi će i dalje biti dva, tri puta veći od onoga što smo imali u prošlosti", objasnio je stručnjak za energetiku Simone Taljiapietra (Foto Euronews, dole), viši saradnik u briselskoj analitičkoj firmi Bruegel.

Uprkos prednostima koje Privremeni krizni okvir EU može doneti kompanijama koje se bore da opstanu usred previsokih računa za energiju, neki stručnjaci su izrazili zabrinutost da bi to moglo dovesti do poremećaja tržišta.

"U vremenima krize, jedan od tipičnih odgovora Evrope je da se malo olabave ova pravila o državnoj pomoći. Problem je u tome što kada olabavite i kada razvodnite politiku konkurencije u Evropi, državna pomoć donosi najveću korist najvećim zemljama, kao što su Nemačka i Francuska, koje više od drugih imaju fiskalni prostor, takozvani, novac da potroše na subvencionisanje svojih kompanija", kaže Taljiapietra.

„Dakle, tokom 2022. dolazimo u situaciju da 80% državne pomoći dodeljuju samo Nemačka i Francuska.“

Na pitanje da li misli da su ove mere dovoljne da pomognu preduzećima da prebrode oluju, Taljapietra je rekao: „Postojala je mešavina intervencija, tako da je poreski kredit bio jedan, ali je onda došlo i do smanjenja PDV-a. Kompanije su videle da se njihovi računi za energiju povećavaju za faktor tri ili čak četiri u određenom trenutku. Ali moramo uzeti u obzir da bi bez intervencije vlade, računi za energiju porasli mnogo više od toga.“

Neusklađenost ponude i potrošnje energije ključni problem

U 2021. godini, industrijski sektor je činio 25% finalne potrošnje energije u Evropi, što ga čini trećim najvećim potrošačem nakon transporta (29%) i domaćinstava (28%).

Energetska kriza otkrila je ranjivost na evropskom tržištu električne energije. U januaru je EU pokrenula konsultacije kako bi radila na reformi tržišta i bolje zaštitila potrošače od cenovnih šokova. Ali Taljapietra je rekao za *Euronews* da samo ovo neće biti dovoljno.

“To neće biti rešenje za naše probleme energetske krize,” rekao je. “Šta je bio naš problem energetske krize? Neusklađenost potražnje i

ponude za prirodnim gasom nakon ruske intervencije u Ukrajini.”

“Dakle, jedini način da Evropa izađe iz ove krize u narednim mesecima na održiv način je da popravi ovu neravnotežu, što činite smanjenjem potražnje i maksimizovanjem ponude. Što znači izgradnju plutajućih skladišta i jedinica za gasifikaciju, kao što to radi Nemačka. Što znači potpisivanje novih gasnih ugovora sa dobavljačima LNG-a. Promovisanje solarne energije da se rešimo gasa u proizvodnji električne energije, uvođenje toplotnih pumpi u naše kuće kako bismo se rešili gasnog kotla. Ovo su jedina strukturalna rešenja energetske krize u Evropi.”

Evropska potrošnja na ublažavanje energetske krize blizu 800 mlrd evra

BRISSEL - Račun evropskih zemalja za zaštitu domaćinstava i kompanija od rastućih troškova energije popeo se na skoro 800 milijardi evra, saopštili su analitičari 13. februara, pozivajući zemlje da budu usmerenije u svojoj potrošnji kako bi se uhvatile u koštac s energetsom krizom. Zemlje Evropske unije su do sada namenile ili izdvojile 681 milijardu evra za ublažavanje posledica energetske krize, dok je Britanija izdvojila 103 milijarde evra, a Norveška 8,1 milijardi od septembra 2021. godine, prema analizi briselske analitičke firme *Bruegel*.

Nemačka je na vrhu liste potrošnje, izdvojivši skoro 270 milijardi evra. Britanija, Italija i Francuska su sledeće po visini, iako su svaka potrošila manje od 150 milijardi evra.

Merenje po glavi stanovnika, Luksemburg, Danska i Nemačka su najveći potrošači.

Potrošnja koju su zemlje namenile na energetska krizu sada je u istoj ligi kao i fond EU za oporavak od COVID-19 od 750 milijardi evra, piše **Reuters**.

Ažuriranje potrošnje energije dolazi u trenutku kada zemlje raspravljaju o predlozima EU za dalje ublažavanje pravila o državnoj pomoći za projekte zelene tehnologije, dok Evropa nastoji da se takmiči sa subvencijama u Sjedinjenim Državama i Kini.

Ti planovi izazvali su zabrinutost u nekim prestonicama EU da bi podsticanje veće državne pomoći poremetilo unutrašnje tržište bloka. Nemačka se suočila s kritikama zbog svog ogromnog paketa energetske pomoći, koji daleko nadmašuje ono što druge zemlje EU mogu priuštiti.

Bruegel je utvrdio da su vlade većinu podrške usmerile na neciljane mere za suzbijanje maloprodajnih cena koje potrošači plaćaju za energiju, poput smanjenja PDV-a na benzin ili ograničenja maloprodajnih cena električne energije.

Briselski think-tank je rekao da je potrebno da se promeni dinamika, jer državama ponestaje fiskalnog prostora za održavanje tako širokog finansiranja.

"Umesto mera za suzbijanje cena koje su de facto subvencije za fosilna goriva, vlade bi sada trebalo više da podstiču politiku podrške dohotku usmerenu na najniža dva kvintila distribucije dohotka i na strateške sektore privrede", rekao je analitičar istraživanja Đovani Sgaravati.

EU priprema kolektivni izlazak iz Ugovora o energetskej povelji

BRISEL - U značajnom zaokretu, Evropska komisija je predložila kolektivni i koordinirani izlazak svih 27 država članica iz kontroverznog Ugovora o energetskej povelji (ECT), međunarodnog sporazuma koji štiti ulagače u energiju od neočekivanih okolnosti koje bi mogle naštetiti njihovim očekivanjima profita.

Sa 53 potpisnika, smatra se najspornijim investicionim ugovorom na svetu, piše *Euronews*.

Promena politike dolazi nakon što je predložena reforma Evropske komisije za modernizaciju sporazuma propala krajem novembra zbog protivljenja Nemačke, Francuske, Španije i Holandije, koje su ranije najavile planove za jednostrano povlačenje.

Manjina koja blokira proces reformi napustila je ničiju zemlju, a više zemalja, poput Poljske, Luksemburga, Belgije i Austrije, izražava slične planove za povlačenje.

Evropski parlament je prošle godine usvojio rezoluciju kojom se poziva Evropska komisija da postavi temelje za izlaz iz Ugovora.

Na kraju, čini se da je izvršna vlast, koja je dugo branila stav da je za države članice bolje unutar revidiranog ECT-a nego izvan njega, popustila pred rastućom opozicijom.

"Uprkos uspešnim naporima Komisije da pregovara o modernizovanom Ugovoru o energetskej povelji u skladu s pregovaračkim mandatom koji su nam dale države članice, u Savetu Evrope nema kvalifikovane većine za usvajanje takvog Ugovora", rekao je portparol Evropske komisije za Euronews.

"S obzirom na to da nije izvodljivo obezbediti većinu u Savetu za usvajanje modernizovanog ECT-a, smatramo da bi EU, Euratom i države članice trebalo da sprovedu koordinirano povlačenje iz ECT-a."

Izvršna vlast je vladama predstavila mapu puta kako da postupe s kolektivnim povlačenjem. Nisu dati dodatni detalji o vremenskom okviru.

Konferencija Energetske povelje, međuvladina organizacija koja nadgleda sporazum, nije za sada komentarisala odluku Komisije.

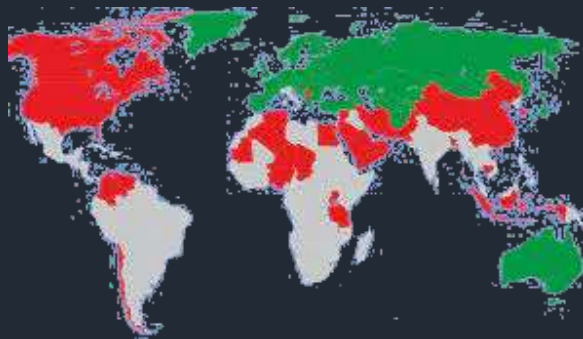
Zašto je ECT tako kontroverzan?

Potpisan u Lisabonu u decembru 1994. godine, ECT je osmišljen da promoviše prekograničnu saradnju u energetskej sektoru između dve strane bivše Gvozdene zavese.

Ugovor je ponudio dodatne garancije zapadnim investitorima koji su želeli da posluju u bivšim sovjetskim državama, koje su tada prelazile na model tržišnog kapitalizma i imale mnogo fosilnih resursa koji su čekali na eksploataciju.

Prema ECT-u, investitori su bili zaštićeni od diskriminatornog pristupa, eksproprijacije, nacionalizacije, kršenja ugovora i drugih neočekivanih okolnosti koje bi mogle uticati na njihova očekivanja profita.

Sporazum je vremenom rastao i danas ima 53 potpisnice, uključujući i Evropsku uniju. Veliki izvoznici energije, poput Sjedinjenih Država, Saudijske Arabije i Rusije, nisu vezani ovim sporazumom.

■ Zemlje potpisnice
■ Zemlje posmatrači

Ugovor pokriva glavne aspekte trgovine energentima, ulaganja, tranzita i efikasnosti.

Jedna ključna odredba, međutim, postala je izvor intenzivnih kritika: privatni, arbitražni sistem iza scene sa pravno obavezujućim presudama.

Ova arbitraža omogućava investitorima i firmama da tuže vlade i traže kompenzaciju zbog promena politike, kao što su neto-nula ciljevi, koji ugrožavaju njihove poslovne poduhvate i prihode.

Strane koje napuste sporazum ostaju podložne sudskim sporovima 20 godina

Kritičari kažu da ECT pruža neproporcionalnu zaštitu za infrastrukturu fosilnih goriva, vrednu 344,6 milijardi eura samo u Evropi, u kritičnom trenutku kada zagađivači moraju biti uklonjeni.

Evropski sud pravde presudio je da arbitražni sistem krši zakon EU i ne sme se koristiti za rešavanje sporova između država članica.

U pokušaju da uskladi sporazum sa zelenom agendom EU, koja predviđa smanjenje emisije stakleničkih gasova za 55% do 2030. godine, Evropska komisija je predložila reformisani tekst koji bi ograničio klauzulu o prestanku roka na 10 godina za stare investicije i samo devet meseci kod novih energetske projekata.

Švajcarska ne namerava da napusti ECT

ŽENEVA - Švajcarska se neće pridružiti masovnom izlasku Evropske unije iz kontroverznog sporazuma o zaštiti investicija u energiju, prema zvaničniku odgovornom za angažovanje po tom pitanju.

Žan-Kristof Fueg iz švajcarskog ministarstva energetike rekao je za Climate Home da njegova zemlja, koja nije članica EU, ne odlazi.

Stav Švajcarske izazvao je strah da će kompanije za fosilna goriva restrukturirati svoje investicije preko te zemlje kako bi mogle i dalje da tuže vlade zbog kršenja Ugovora.

Tokom poslednjih nekoliko godina, Švajcarska nije podržala nastojanje EU da ukloni zaštitu fosilnih goriva iz ECT-a i nije se pridružila EU i Velikoj Britaniji prošle godine najavljujući postupno ukidanje zaštite fosilnih goriva prema sporazumu.

IEA očekuje rast potražnje za električnom energijom

PARIZ - Prema podacima Međunarodne agencije za energiju (IEA), potražnja za električnom energijom u svetu će se u sledeće tri godine povećati u proseku za tri posto. To je znatno više nego u godinama pre pandemije, kada je rast u proseku iznosio 2,4 posto. Potražnju uglavnom pokreću Kina, Indija i zemlje jugoistočne Azije.

Do 2025. kineska potrošnja električne energije mogla bi skočiti na rekordan nivo od oko trećine globalne potrošnje. To bi bilo za četvrtinu više nego 2015. godine, navodi IEA u svom Izveštaju o tržištu električne energije za 2023. godinu. Istovremeno očekuje da će potražnja za električnom energijom porasti i u razvijenim zemljama zbog energetske tranzicije i s njom povezane tranzicije s fosilnih na alternativne izvore u transportu i industriji.

“Rast globalne potražnje za električnom energijom će se ubrzati”, komentarisao je direktor IEA Fatih Birol, prenosi austrijska novinska agencija **APA**.

Dobrom veću nazvao je činjenicu da obnovljivi izvori energije i nuklearna energija rastu dovoljno brzo da podmire gotovo celokupnu dodatnu potražnju.

To takođe sugeriše da su emisije u energetsom sektoru blizu kritične tačke, dodao je direktor IEA. Vlade bi stoga, po njegovom mišljenju, trebalo da ulažu u izvore energije s niskim emisijama kako bi mogle osigurati snabdevanje električnom energijom i istovremeno ostvariti klimatske ciljeve.

IEA očekuje da će udeo obnovljivih izvora u globalnoj proizvodnji energije porasti na oko 35 posto do 2025. godine. U 2022. godini iznosila je 29 posto. Pritom će se verovatno smanjiti udeo uglja i gasa.

Međutim, ponuda i potražnja za električnom energijom u budućnosti će sve više zavisiti od vremenskih prilika, predviđa IEA, što se moglo uočiti već 2022. Agencija stoga smatra nužnim ubrzati dekarbonizaciju i uvođenje čistih energetske tehnologije.

ACER dobio sporove sa austrijskim operatorom prenosnog sistema

LUKSEMBURG - Opšti sud EU potvrdio je 15. februara da Agencija Evropske unije za saradnju energetske regulatora (ACER) ima proširena ovlašćenja za donošenje pojedinačnih odluka o prekograničnim energetske pitanjima u dva spora koja je 2020. pokrenuo austrijski operator elektroenergetskog prenosnog sistema, APG, protiv ACER-a.

ACER ima pravo da izmeni predloge operatora prenosnog sistema kako bi osigurao usklađenost sa energetske zakonima EU, a da pritom nije obavezan bilo kakvim sporazumima između nacionalnih regulatornih tela, konstatovao je sud. Uredba Evropske komisije 2017/2195 o balansiraju električne energije zahteva implementaciju više evropske platformi za razmenu balansne energije.

Ove platforme uključuju evropsku platformu za razmenu balansne energije iz rezervi za obnovu frekvencije s automatskim aktiviranjem („aFRR platforma“) i evropsku platformu za razmenu balansne energije iz rezervi za obnavljanje frekvencije s ručnim aktiviranjem („mFRR platforma“). Svi operatori prenosnog sistema (OPS) morali su da podnesu na odobrenje nacionalnim regulatornim telima (NRA) zajedničke predloge metodologije za implementaciju aFRR platforme i mFRR platforme. Nakon zajedničkog zahteva NRA, ACER je doneo odluku o ovim predlozima, sa izmenama i dopunama, prenosi portal *eulowlive*.

Austrian Power Grid i drugi podneli su tužbu ACER-ovom odboru za žalbe protiv tih odluka. Nakon što su njihove žalbe odbačene, podneli su dve tužbe pred Sudom tražeći poništenje odluka Apelacionog veća, u delu u kojem se njih tiču, pojedinih odredbi odluka ACER-a i metodologija koje su im priložene. Drugo veće Opšteg suda je odbilo tužbe za poništenje navodeći da je ACER ovlašćen da odlučuje o razvoju aFRR i mFRR metodologija, s obzirom na to da su NRA podnele zajednički zahtev u tom smislu.

Konačno, Opšti sud je takođe primetio da nadležnost ACER-a nije ograničena na tačke neslaganja između nadležnih tela. Umesto toga, ACER ima individualna ovlašćenja za donošenje odluka koja osiguravaju efikasno funkcionisanje internih tržišta električne energije i gasa.

Komisija uputila Hrvatsku, Mađarsku i Portugal Sudu pravde

BRISEL - Evropska komisija odlučila je 15. februara da uputi Hrvatsku, Mađarsku i Portugal Sudu EU jer nisu sproveli potpunu transpoziciju Direktiva (EU) 2018/2001 o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora.

Ove države članice nisu na odgovarajući način obavestile Brisel gde su svaku odredbu Direktive prenele u svoje nacionalno zakonodavstvo, navodi se u saopštenju Komisije.

Ova direktiva obezbeđuje pravni okvir za razvoj obnovljive energije u električnoj energiji, grejanju i hlađenju, kao i transportu u EU. Postavlja obavezujući cilj na nivou EU za 2030. godinu od najmanje 32% obnovljive energije i uključuje mere koje osiguravaju da je podrška obnovljivoj energiji isplativa i da pojednostavi administrativne procedure za projekte obnovljive energije. Takođe olakšava učešće građana u energetskej tranziciji i postavlja konkretne ciljeve za povećanje udela obnovljivih izvora energije u sektorima grejanja i hlađenja i transporta do 2030.

Rok za transponovanje direktive u nacionalni zakon bio je 30. jun 2021. U julu 2021. Komisija je poslala zvanično obaveštenje svim državama članicama u vezi sa transpozicijom ove direktive. U maju 2022. Komisija je poslala obrazložena mišljenja u 10 država članica. Komisija je sada odlučila da uputi Hrvatsku, Mađarsku i Portugal Sudu Evropske unije sa zahtevom za uvođenje finansijskih sankcija.

Komisija utvrdila pravila za vodonik iz obnovljivih izvora

BRISEL - Evropska komisija je donošenjem dva delegirana akta u skladu s Direktivom o energiji iz obnovljivih izvora predložila 13. februara detaljna pravila za definiciju vodonika iz obnovljivih izvora u Evropskoj uniji, objavljeno je na portalu komisije ec.europa.eu.

Ti su akti deo širokog regulatornog okvira EU za vodonik koji uključuje ulaganja u energetskej infrastrukturu i pravila o državnim podrškama, kao i zakonodavne ciljeve za vodonik iz obnovljivih izvora u industrijskom i transportnom sektoru. Aktima će se osigurati da se sva obnovljiva goriva nebiološkog porekla proizvode uz pomoć električne energije iz obnovljivih izvora.

Ta dva akta međusobno su povezana i nužna kako bi se ta goriva uračunala u ciljeve država članica u pogledu energije iz obnovljivih izvora. Pružiće regulatornu sigurnost ulagačima dok EU nastoji da ostvari cilj od 10 miliona tona domaće proizvodnje vodonika iz obnovljivih izvora i 10 miliona tona uvezenog vodonika iz obnovljivih izvora koji je utvrđen u planu REPowerEU.

Više energije iz obnovljivih izvora, manje emisija Prvim delegiranim aktom definiše se pod kojim se uslovima vodonik, goriva na bazi vodonika ili drugi nosioci energije mogu smatrati obnovljivim gorivima nebiološkog porekla.

Drugim delegiranim aktom utvrđuje se metodologija za izračunavanje emisija stakleničkih gasova pri proizvodnji obnovljivih goriva nebiološkog porekla.

Iako će u početku potražnja za električnom energijom za proizvodnju vodonika biti zanemariva, do 2030. povećaće se zbog masovnog uvođenja velikih elektrolizatora. Komisija procenjuje da je potrebno oko 500 TWh električne energije iz obnovljivih izvora kako bi se ispunila ambicija iz plana REPowerEU do 2030. koja se odnosi na proizvodnju 10 miliona tona obnovljivih goriva nebiološkog porekla. Cilj od 10 miliona tona za 2030. odgovara 14 % ukupne potrošnje električne energije u EU-u. To se odražava u predlogu Komisije da se cilj obnovljivih izvora energije za 2030. poveća na 45 %.

Nakon što su usvojeni, akti će se proslediti Evropskom parlamentu i Savetu, koji imaju dva meseca da ih pregledaju te prihvate ili odbiju.

Aktiviran EU Mehanizam korekcije tržišta prirodnog gasa

BRISEL - Mehanizam korekcije tržišta prirodnog gasa u Evropskoj uniji stupio je na snagu 15. februara, što će pokrenuti regulatornu intervenciju kad god cene na holandskom čvorištu TTF u prvom mesecu premaše referentnu cenu LNG-a za više od 35 eura po MWh, prenosi [Oilprice.com](https://www.oilprice.com).

Međutim, upravo kada je mehanizam pokrenut, cene prirodnog gasa u Evropi dostigle su 18-mesečni minimum zahvaljujući kombinaciji redovnog dolaska LNG-a i toplijeg zimskog vremena, u trendu od 53-54 € po MWh.

Istovremeno, Interkontinentalna berza je osmislila alternativu cenama TTF-a koje kontroliše EU kao zaštitu od regulatorne intervencije, koja će biti pokrenuta od 20. februara nadalje.

S obzirom na usklađenost između cena fjučersa i referentne cene EU, čini se sve manje verovatnim da će mehanizam korekcije tržišta uskoro biti pokrenut.

Evropski gasni fjučersi ukazuju na to da bi energetska kriza mogla potrajati

AMSTERDAM - Evropske cene prirodnog gasa će rasti do kraja godine, pokazuju fjučers ugovori, što je znak da energetska kriza još nije gotova, piše 15. februara [Bloomberg](https://www.bloomberg.com).

Referentni holandski fjučersi za decembar trenutno su po ceni od blizu 63 evra po megavatsatu, u poređenju sa oko 55 evra za mart. Oba su povišena za svoje godišnje doba, iako daleko ispod nivoa rekorda viđenih prošlog avgusta.

Kao što je pokazala prošla godina, cene se mogu brzo menjati zajedno sa situacijom u ponudi. Blaga vremenska prognoza i stalan uvoz tečnog prirodnog gasa do sada su pomogli u sprečavanju racionalizacije energije i nestanka struje u Evropi. Ali pažnja se sada usmerava na ponovno punjenje zaliha, ovaj put bez Rusije kao primarnog dobavljača, navodi agencija.

U narednim nedeljama, Evropska komisija planira da se konsultuje sa državama članicama o tome da li da produži hitne korake za smanjenje potražnje za gasom. Te mere, uvedene na vrhuncu krize, ističu krajem marta.

Trgovci se fokusiraju na tržište LNG-a kako bi zamenili izgubljene zalihe iz Rusije. Uz nekoliko dugoročnih ugovora za isporuku super rashlađenog goriva u Evropu i ograničenu ponudu, konkurencija je velika sa Azijom.

“Čini se da će cene verovatno ostati strukturalno više nego što su bile pre ruske invazije,” rekao je Hening Gloystajn, direktor za energiju, klimu i resurse u Eurasia Group.

„Novi kapaciteti za regasifikaciju u Evropi, posebno u velikim industrijskim gasnim čvorištima Nemačke, Italije i Holandije, pomoći će da se izbegnu ozbiljne nestašice ponude, iako bi veći troškovi LNG-a i rizici od iznenadnih skokova cena mogli da izazovu nestašicu energije,” dodao je.

Naredne dve zime izazovne

Većina nedavnih LNG ugovora odnosi se na isporuke iz novih postrojenja počevši od sredine decenije. Zbog toga su naredne dve zime izazovne jer Evropa treba da iskoristi spot tržišta za gorivo.

Spot cene LNG-a su oko 16-17 dolara za milion britanskih termalnih jedinica, dok su dugoročne ugovorne cene mnogo niže, navodi **Inspired Energy**.

Sporazum o klimatskoj diplomatiji EU na čekanju - nuklearni spor se produbljuje

BRISEL - Zemlje Evropske unije nisu uspele da usvoje zaključke o klimatskoj diplomatiji koji su bili planirani za ponedeljak, 20. februar, zbog produblivanja razdora oko uloge nuklearne energije u zelenoj tranziciji, rekli su zvaničnici EU, prenosi **Reuters**.

To je posledica najnovijeg razvoja događaja u sporu između Francuske i drugih zemalja, prvih koje žele da EU podstiče doprinos nuklearne energije smanjenju emisija CO2, i drugih poput Nemačke i Španije koje upozoravaju da to nosi rizik od odvratanja napora za masovno širenje obnovljive energije.

Rasprava – koja se usredsređuje na vodonik proizveden iz nuklearne, ili obnovljive energije – već je odgodila pregovore o novim ciljevima EU za obnovljivu energiju i ugrozila hodogram razvoja vodonika vredan više milijardi evra. Neki zvaničnici EU strahuju da bi se to odložiti usvajanje zakona potrebnih za postizanje klimatskih ciljeva Unije.

U zaključcima bi se odredili diplomatski prioriteti EU uoči ovogodišnjeg samita UN o klimi. Govoreći nakon sastanka ministara spoljnih poslova zemalja EU, koji je trebalo da odobre zaključke, visoki predstavnik EU za spoljnu politiku Josep Borelj je rekao da očekuje da zemlje daju pismeno odobrenje konačnom tekstu za nekoliko dana.

Zvaničnici EU rekli su za **Reuters** da je većina teksta odobrena – uključujući planove da EU nastoji da obezbedi globalno obećanje da će se postupno ukinuti fosilna goriva uoči samita UN-a o klimi u novembru.

Međutim zemlje se bore oko toga treba li tekst izričito podsticati vodonik s niskim udelom ugljenika – što znači vodonik proizveden iz nuklearne električne energije – ili se fokusirati na vodonik proizveden iz obnovljive energije.

Energetske kompanije da plate 2 milijarde funti na ime kompenzacije za naduvane račune

LONDON - Energetske kompanije u Britaniji suočavaju se s više od 2 milijarde funti u potencijalnim zahtevima za kompenzaciju od miliona organizacija i preduzeća zbog navoda da su naduvali račune kupaca plaćajući tajne provizije brokerima.

Advokatska firma Marcus Parker poslala je pismo British Gasu u prvoj fazi onoga što ima za cilj da bude grupna parnica za povrat neotkrivenih

plaćanja provizije. Slična pisma će se slati i drugim dobavljačima uključujući EON i SSE, prenosi portal ***This is Money.***

Pogođena su mala preduzeća, kao i starački domovi, škole i dobrotvorne organizacije.

Smatra se da britanski regulator energije Ofgem radi sa vladom na regulisanju brokera koji dogovaraju ugovore o gasu i struji za mala i srednja preduzeća, objavio je ***Sunday Times.***

Nemačko ministarstvo želi da izbriše sertifikate o CO2 oslobođene posle izlaska iz uglja

BERLIN - Nemačko ministarstvo ekonomije i klime (BMWK) želi da preuzme sve sertifikate CO₂ iz EU sistema za trgovinu emisijama (ETS) koji će biti oslobođeni izlaskom uglja s tržišta.

Čak i nakon poslednjeg pooštravanja ETS-a na nivou EU, izlaz uglja bi i dalje ostavio "preostali iznos" besplatnih sertifikata, a "želimo da se ovaj preostali iznos dozvola poništi", rekao je portparol ministarstva za bilten ***Table.Media.***

Nevladine organizacije i stručnjaci za klimu izrazili su bojazan da postupno ukidanje uglja u zemlji, za koje se vlada nada da će povući do 2030. od dogovorenog datuma postupnog ukidanja 2038., neće učiniti ništa za klimu ako se sertifikati o oslobođenim emisijama mogu koristiti na drugim mestima – što je često fenomen koji se naziva „efekat vodenog kreveta“.

Ali otkazivanje emisija "takođe znači da će se nemačka vlada odreći milijarde prihoda od ovih aukcija", piše bilten i upozorava da će inicijativa ministra ekonomije i klime Roberta Habecka naići na otpor ministarstva finansija.

Prema ministarstvu ekonomije i klime, povlačenjem izlaza iz uglja do 2030. u regiji zapadne Rajne uštedeće se ukupno 280 miliona tona emisije CO₂. Prema današnjim tržišnim cenama, to bi značilo oko 28 milijardi evra od kojih bi se savezni budžet morao odreći kao prihoda između 2030. i 2038. godine, navodi se u članku.

Savezna vlada i državna vlada zapadne zemlje rudarstva uglja i teške industrije Severne Rajne-Vestfalije, zajedno s energetsom kompanijom RWE, dogovorile su se krajem 2022. da povuku postepeno ukidanje uglja u državi do 2030., osam godina ranije nego što je dogovoreno u Nemački zakon o izlasku iz uglja. Habek je pozvao na povlačenje izlaska zemlje iz uglja do 2030. i na istoku zemlje, ali premijeri zemalja istočne Njemačke žele da se pridržavaju prethodnog sporazuma.

Spektakularan pad udela OIE u EU sektoru transporta

BRISEL - Nedavno objavljeni podaci agencije za statistiku EU Eurostat pokazuju spektakularan pad količine obnovljive energije koja se koristi u sektoru transporta za 2021. godinu, trend koji pogađa gotovo sve zemlje EU i nastaje zbog promene metodologije obračuna biogoriva.

Samo četiri od 27 država članica – Hrvatska, Danska, Finska i Litvanija – uspele su da poboljšaju svoj udeo obnovljive energije u odnosu na 2020. godinu, dok su sve ostale zemlje beležile silaznu putanju, navodi **Eurostat**.

Najgore je prošla Irska, koja je više nego prepolovila svoj udeo obnovljive energije u transportnom sektoru. Ostrvska država je pala sa 10,2% udela u obnovljivim izvorima energije (OIE) u 2020. na 4,3% u 2021. godini.

Oštar pad zabeležila je i Mađarska, koja je pala sa 11,6% na 6,2%. Luksemburg je zabeležio pad od 36,7 posto, sa 12,6 posto u 2020. na 8 posto u 2021.

Zemlje srednje i istočne Evrope bile su podložne padu u rasponu od 20,2% u Češkoj do 13,8% u Poljskoj do 10,2% u Rumuniji.

Najveće nacije EU takođe nisu bile imune: Nemačka je izgubila petinu svog udela OIE u transportu, pad sa 10% na 8%. Francuska je, u međuvremenu, zabeležila skromniji pad od 11%, dok je Italija registrovala relativno mali pad od nekih 6,8%, smanjivši se sa 10,7% u 2020. na 10% u 2021. godini.

Iako je Evropska komisija odbila da daje zvaničan komentar, jedno od objašnjenja za pad je da je ažurirana Direktiva o obnovljivoj energiji (RED II) stupila na snagu, nalažući novi pristup proračunu obnovljive energije.

Jedna velika izmena u okviru RED II je da je količina biogoriva napravljenog od korišćenog jestivog ulja (eng. UCO) i određenih životinjskih masti koje mogu doprineti ciljevima obnovljivih izvora u transportu ograničena na 1,7%.

Ovo ograničenje, koje je trebalo da stupi na snagu u svakoj državi članici do 30. juna 2021., uklanja ta biogoriva preko granice od 1,7% iz računanja u ciljeve EU, što na papiru šteti napretku dekarbonizacije.

Zeleni aktivisti doveli su u pitanje neograničenu upotrebu biogoriva dobijenog od korišćenog jestivog ulja kao sredstva za dekarbonizaciju transportnog sektora, tvrdeći da UCO uvezen iz inostranstva može biti lažan.

Nedostatak iskorišćenog jestivog ulja u EU je zaista doveo do visokog nivoa uvoza. Oko 68% uvoza UCO-a u 2019. bilo je iz Azije i Sjedinjenih Država.

Doprinos biogoriva na bazi useva ciljevima obnovljivih izvora energije u sektoru transporta takođe je ograničen prema RED II, na 7%.

Komisija se na to odlučila zbog zabrinutosti da unosne sirovine za biogorivo pokreću krčenje šuma u zemljama u razvoju, što je fenomen poznat u jeziku EU kao indirektna promena namene zemljišta (ILUC).

Međutim, industrija je dovela u pitanje metodologiju koja se koristi za izračunavanje stope ILUC-a u inostranstvu, umesto toga pozicionirala je biogoriva na bazi useva kao sredstvo za brzu zamenu fosilnih goriva, čime se smanjuju emisije u sektoru koji je tradicionalno teško dekarbonizovati, piše **Euractiv**.

EU odobrila zabranu prodaje automobila na benzin i dizel do 2035.

STRAZBUR - Evropski parlament izglasao je u utorak zabranu prodaje novih automobila na naftne derivate nakon 2035. godine, a ostaje da još do kraja marta to i formalno potvrde zemlje članice.

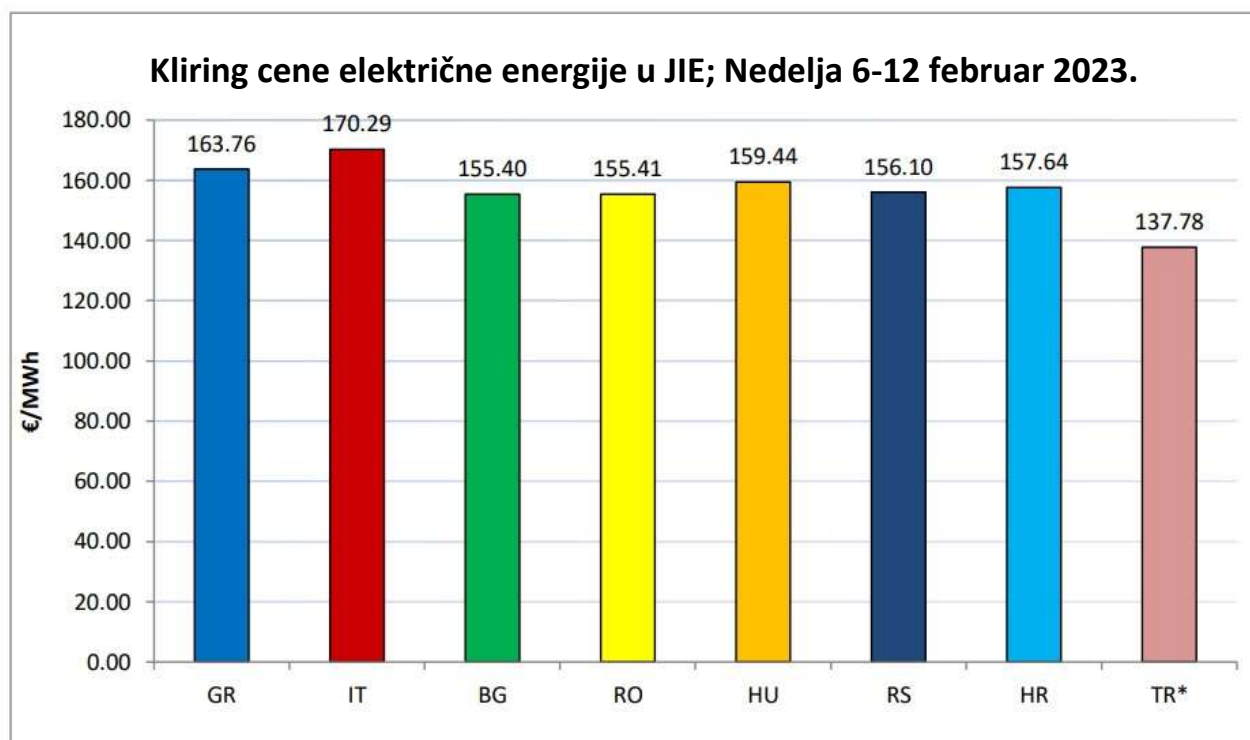

Prema novim regulativama, proizvođači

automobila moraju da do 2035. godine imaju 100 odsto manju emisiju ugljen-dioksida u odnosu na 2021. godinu. To je moguće samo sa električnim vozilima i eventualno vozilima na vodonik.

Iako će proizvođači automobila s malim proizvodnim brojem - manje od 1.000 automobila godišnje - imati izuzeće do 2035. godine, masovni proizvođači se ohrabruju s prilično velikim šargarepama da stvore "plug-in hibride" s nultom emisijom i "plug-in hibride sa dobrim performansama" između 2025. i 2029. godine. Standard nulte emisije iz 2035. je agresivniji nego što je prvobitno planirano.

Portparol EU Jan Huitema rekao je: „Ovi ciljevi stvaraju jasnoću za automobilsku industriju i stimulišu inovacije i investicije za proizvođače automobila. Kupovina i vožnja automobila sa nultom emisijom postaće jeftinija za potrošače, a tržište polovnih vozila će se pojaviti brže. To čini održivu vožnju dostupnom svima.“

*... ..

*Informacije objavljene u ovom Biltenu ne treba nužno tumačiti kao opredeljenje AERS prema temama kojima se bave
Selektovao i uredio Dušan Daković – dusan.dakovic@aers.rs*